

y DINESYDD

RHAGFYR 1995

"LLAIS Y GYMUNED"

RHIF 214

PAPUR BRO DINAS CAERDYDD A'R CYLCH

SUT NADOLIG FYDD EU GŴYL?

GYDA'R NADOLIG ar y trothwy, mae'n burion i'r Dinesydd edrych ar fywydau rhai o'n dinasyddion nad oes ganddyn nhw lety. Sut Nadolig fydd eu gŵyl nhw, tybed? Yma mae Robin Gwyndaf yn bwrw trem ar y cymorth a gaiff rhai ohonyn nhw o Sul i Sul yn festri'r Tabernacl.

Te i'r digartre

"Ai ceidwad fy mrawd ydwyf fi" Dyna oedd cwestiwn Cain i Dduw wedi iddo ladd Abel oherwydd cenfigen. A chwestiwn tebyg, dybiaf fi, oedd ym meddwl Megan Davies, Caerdydd, ddeng mlynedd yn ôl, pan soniodd gyntaf wrth Eleri, fy mhriod, a mi am ei hawydd i roi "te i'r digartre" yn festri'r Tabernacl, Eglwys y Bedyddwyr, ar Yr Ais. Braint arbennig i ninnau fel aelodau Eglwys y Tabernacl fu cael bod yn gefn i'r fenter yn ystod y deng mlynedd diwethaf.

Y mae drysau'r festri ar agor felly bob prynhawn Sul gydol y flwyddyn i groesawu unrhyw un sy'n awyddus i gael te, brechdanau a bisgedi, sgwrs a chwmi. Ac rwy'n pwysleisio'r "sgwrs a chwmi". Gwyddom fel y mae'r rhai sy'n dod atom yn mawr werthfawrogi pob caredigrwydd a chyfeillgarwch - clust i wrando cwyn a gair caredig o gysur.

Fel arfer mae oddeutu deugain i hanner cant yn bresennol. Yn ddelfrydol y mae'n dda cael o leiaf bedwar person (yn cynnwys os yn bosibl un dyn) i gynorthwyo, a gofynnir yn garedig iddynt fod yn gyfrifol am ddod â

brechdanau a llaeth (6 torth a 5 peint). Agorir y drysau am dri o'r gloch ond disgwylir i'r gwirfoddolwyr fod yn y festri o leiaf hanner awr ynghynt er mwyn paratoi.

Galw am gymorth ychwanegol

Am y flwyddyn neu ddwy gyntaf, aelodau'r Tabernacl yn unig fu'n gyfrifol am y te.

LLUN: Robin Gwyndaf

Nadolig Llawen Terry.

Ers tro bellach cawn gymorth gwerthfawr gan nifer o eglwysi Cymraeg eraill yng Nghaerdydd a'r cylch. A dyma gyfle i mi ar ran Eglwys y Tabernacl ddiolch yn ddiffuant iddynt am eu cymwynas. Mewn cyfnod pan fo cymaint o ddigalonni am gyflwr crefydd yng Nghymru

dyma un enghraifft, ymhlith llawer, o Gristnogion yn ein plith yn ymglywed a'u cyfrifoldeb ac yn ymateb yn deilwng.

Dau a fu'n gofalu'n flyddlon am drefniadau'r te i'r digartref am nifer o flynyddoedd yw Diana a Glyn Owen, Radyr. Diolchwn yn ddiffuant iddynt am eu hymroddiad ac anfonwn ein cofion cynhesaf atynt a'n dymuniadau gorau. Cofiw'n hefyd gyda chwithdod am ein diweddar chwaer, Ann Meurig Jones, a'i chyfraniad gwerthfawr hithau.

Y trefnydd presennol yw Mrs Mary Thomas a'r un yw ein diolch iddi hi am ei gofal cyson.

Wedi diolch dyma apêl garedig. Y mae angen rhagor o wirfoddolwyr ar gyfer y rota ar brynghawn Sul. Dyna'r angen pennaf, ond onid ydych yn gallu cynorthwyo fel hyn a fuasech mor garedig ag anfon rhodd tuag at gynnal y gwaith (e.e. prynu siwgr a bisgedi). Dyma'r cyfeiriad i anfon arian, i gynnig eich enw fel gwirfoddolwr, neu i ofyn am unrhyw wybodaeth bellach: Mary Thomas, 8, Eskdale Close, Pen-y-lan, Caerdydd. (Fel. 754620).

Cofio neges Eifion Wyn

Y mae ysywaeth fwy a mwy o bersonau yn Ninas Caerdydd heb waith na chartref sefydlog, ac yn eu plith nifer cynyddol o bobl ifanc. A ninnau ar fin dathlu tymor ewyllys da y mae neges arbennig i bob un o ddarllenwyr Y Dinesydd ym mhennill Eifion Wyn, "Nadolig Llawen":

**Boed lon dy lys
Boed lawn dy wledd,
Ond cofia flys
Yr hwn ni fedd.**

Un o'r rhai a fu'n dod i gael te brynghawn Sul o'r dechrau yw Terry. Pan oedd priodas yn y Tabernacl ar 26 Awst eleni, daeth heibio am sgwrs gyda'r gwesteion y tu allan i'r capel. A dyma pryd y tynnais y llun a atgynhyrchir ar y tudalen hwn. Dymunwn iddo ef, fel i bawb sy'n ddigartref yng Nghaerdydd, a manau eraill y Nadolig sydd ar y trothwy, iechyd a phob bendith a dedwyddwch.

y DINESYDD

Rhagfyr 1995. Rhif 214.

Cyhoeddir y Dinesydd gyda chymorth Cyngor y Celfyddydau a'r Swyddfa Gymreig. Fe'i dyluniwyd gan Wasg Nedd, Castell-nedd, ac fe'i argraffwyd gan Wasg Morgannwg, Mynachlog Nedd.

Y TÎM GOLYGYDDOL

Dyma dîm golygyddol y rhifyn hwn. Anfonwch bob deunydd ato fel a ganlyn erbyn y cyntaf o'r mis bob amser:

Mrs Tegwen Evans, 6 Ridgeway, Llysfen, Caerdydd CF4 5RR (754559): newyddion cyffredinol.

Mr B D Harries, 6 Lakeside Drive, Caerdydd (756562): newyddion byd addysg.

Mr Wyn James, 16 Ffordd Kelston, Caerdydd (628754): newyddion Yr Eglwys Newydd.

Mr W J Jones, 46 Heol Crystalwood, Caerdydd (756282) (Ffacs: 578106): cyffredinol.

Anfonwch newyddion am chwaraeon at:

Mr Tom Davies, 41 Highfields, Caerdydd (Ffôn/Ffacs: 564540).

Anfonwch newyddion yr eglwys at:

Y Parchedig Gwilym E Davies, 4 Coryton Rise, Yr Eglwys Newydd (626811).

HYSBYSEBION

Mae'r Dinesydd yn ffordd ddeifrydol i gyrraedd sylw siaradwyr Caerdydd a'r cylch. Os am hysbysebu, byddwch gystal â chysylltu â **Mr W J Jones**, 46 Heol Crystalwood, Caerdydd CF4 4HW. Ffôn: 01222 756282.

Pleser yw diolch i ddwy gymdeithas a gyfrannodd at ein cofrau yn ddiweddar. Cawsom rodd o £50 gan Gylich Cinio Cymreig y Barri a daeth rhodd o £20 oddi wrth Gymrodorion Caerdydd.

Diolch hefyd i Mrs Margaret Evans, 36 Heol Lady Mary, Parc y Rhath, am rodd o £10.

Y DYFODOL

Ein huchelgais yw cael Y Dinesydd ichi mor agos ag sy'n bosibl at y cyntaf o bob mis. Oherwydd hyn, nodir uchod bod yn rhaid gael unrhyw ddeunydd **cyn neu erbyn y cyntaf o bob mis blaenorol at un o'r bobl uchod.**

Ar drothwy'r Nadolig mae Gwilym Roberts yn anfon:

GAIR O'R GAIMAN

CYFARCHION o'r Gaiman! Mae wedi bod yn adeg ddychrynlyd o oer yma. Bu dan bwynt rhewi am amser a nifer o bobl yn ne'r wlad ac yn yr Andes wedi rhewi i farwolaeth. Cafodd plant y Gaiman syndod ddiwedd Awst o ddeffro a chael y lle'n wyn. Ie, yr eira cyntaf ers cantoedd, ond eira gwlyb a meddal oedd o ac erbyn y diwrnod wedyn roedd y cyfan wedi diflannu gan adael y strydoedd yn fwd i gyd. Roedd y pentre'n edrych dipyn yn dlysach dan ei gwrlid gwyn.

Yr eisteddfodau

Dechreuodd Tymor y Gwanwyn ar 21 Medi a chafodd pawb ŵyl i ddathlu'r tymor newydd. Mae'r morfilod wedi cyrraedd Bae Porth Madryn ac mae'n olygfa anhygoel gweld y creaduriaid yma'n troi a throsi ac ambell waith yn codi eu cynffonnau o'r dŵr.

Tua'r un pryd cynhaliwyd Eisteddfod yr Ifanc yn y gampfa leol yn y Gaiman a chafwyd tair sesiwn - ar y nos Wener ac ar y dydd Sadwrn. Roedd un gystadleuaeth ddawnsio gwerin Cymreig a daeth un parti'r holl ffordd o Drefelin yn yr Andes, taith o ryw saith awr mewn bus. Ar derfyn yr eisteddfod fe ddechreuon ni ganu caneuon o Gymru ac roedd yn anodd gen i gredu mai yn Ne America'r own i.

Erbyn i chi ddarllen y geiriau hyn fe fydd Eisteddfod y Wladfa wedi bod. Bydd trigain o ymwelwyr wedi dod yma o Gymru a mynd yn ôl drachefn. Mered a Phyllis Kinney fydd yn beirniadu'r canu Cymraeg. Ar y dydd Sul cynhelir cymanfa ganu yng Nghapel Bethel y Gaiman ac asado wedyn i gloi'r ŵyl yn swyddogol.

Ysgol Feithrin ac ati

Mae'r Ysgol Feithrin Gymraeg yn mynd o nerth i nerth ac erbyn hyn mae 23 o blant ar y gofrestr a Mary Tampini yn athrawes ymroddedig arnyn nhw. Daeth pedwar o bobl ifanc Y Wladfa'n ôl o gwrs Cymraeg yn Llanbedr yn ddiweddar ac mae Cymraeg yn gwrs yng Ngholeg Camwy erbyn hyn, y tro cyntaf ers deugain mlynedd i hynny ddigwydd.

Rydw i'n dysgu Cymraeg mewn pum canolfan, sef Porth Madryn, Rawson, Trelew, y Gaiman a Dolafon, gyda thua phedwar ugain o fyfyrwyr yn bwrw arni ac yn gwneud fy ngwaith i'n bleserus. Cyn y Nadolig trefnir Sadwrn Siarad i'r holl ddosbarthiadau a mini Wlpan am wythnos - felly, mae digon i'w wneud! Cewch ragor o hanes yn y flwyddyn newydd, gobethio.

DEWI SANT YN DIOLCH

FE fu cwrdd diolchgarwch llwyddiannus iawn yn Eglwys Dewi Sant ym mis Hydref. Eleni, penderfynwyd peidio â chael person gwadd fel y gallai'r rhai oedd yn mwynhau'r wledd gael mwy o gyfle i sgwrsio. Ar y Sul wedi'r wledd roedd yr eglwys wedi'i harddu â blodau i ddiolch. Roedd y rhan fwyaf o gynnyrch y meysydd mewn pcedi a thuniau hylaw'r tro hwn. Erbyn heddiw, dyma'r dull mwyaf cyfleus o gael y cynnyrch gan fod yr eglwys yn anfon y cyfan at y tlodion yn Romania.

LLOFRUDDIAETHAU ERCHYLL

Os ych chi am ddarllen am lofruddiaethau enwog dros y Nadolig, wnewch chi ddim gwaeth na phrynu South Wales Murder Case Book gan Paul Harrison a

gyhoeddir gan Countryside Books (ISBN 1 85306 367 3). Ynndo ceir hanes nifer o lofruddiaethau yn Ne Cymru dros y blynyddoedd, o Hwlfordd i Abertyleri, o'r ddeunawfed ganrif i'n dyddiau ni, ac mae ambell un a gyflawnodd y llofruddiaethau yn dal i gerdded yn ein plith. Mae ynndo nifer o luniau du a gwyn. Ei bris yw £6.95.

LLONGYFARCHION

Ar ddiwedd Medi ganwyd Ioan, mab i Frances a Rhodri Phillips, brawd bach i Rhiannon a Meurig ac wyr arall i Vincent a Margaret Phillips, Parc y Rhath ac Andrew a Pamela Smart, Malvern. Mae Rhodri a Frances a'u teulu bach wedi ymgartrefu ym Mrynbuga.

Llongyfarchion i Catrin Jones a John Hawkins ar eu priodas ym Medi. Mae Catrin yn ferch i Ceri ac Audrey Jones, Dinas Powys ac yn Rheolwraig Hysbysebu a Nawdd ydag S4C. Mae hi a John wedi ymgartrefu yn Nhreganna, Caerdydd.

PRIFATHRO NEWYDD I YSGOL BRO EIRWG

Carem longyfarch Mr Glyn Evans, Yr Eglwys Newydd ar gael ei benodi'n brifathro ysgol Bro Eirwg.

Bydd Glyn yn ymgymryd â'i swydd fis Ionawr 1996, ac estynnwn ein dymuniadau gorau iddo ef ac i'r ysgol, gan obeithio y caiff y prifathro newydd a'i staff gefnogaeth barod pob un sy'n cymryd diddordeb didwyll a deallus yn natblygiad addysg Gymraeg y ddinas.

Mab fferm o bentref Pennal, ger Machynlleth, yw'r prifathro newydd. Cyn dod i Gaerdydd i ddysgu yng nghanol y 1970au, fe fu'n dysgu am 6 blynedd yn Llundain ac am dair blynedd yn Toronto, Canada.

Mae wedi cael profiad eang o ddysgu mewn ysgolion cynradd gan gynnwys cyfnod o bum mlynedd mewn ysgol breswyl i blant ag anghenion arbennig ym Morgannwg Ganol a bu'n brifathro yn ei ysgol bresennol, Ysgol Gynradd Hendredenni, Caerffili, am naw mlynedd. Mae'n aelod o Gôr Ardwyn, Caerdydd ers 16 blynedd ac mae'n aelod yn Eglwys Annibynnol Minny Street.

Mae ei wraig Helen, sy'n hanu o Abergwaun, yn athrawes deithiol i blant dall ym Morgannwg Ganol. Cafodd eu plant, Rachel a Matthew eu haddysg yng Nghaerdydd - Ysgol Gynradd Melin Gruffydd ac Ysgol Uwchradd Glantaf. Rachel sydd ar hyn o bryd yn cyllwyno'r rhaglen newyddion "Ffeil" - sef rhaglen i blant a phobl ifanc ar S4C ac mae Matthew ar ei drydedd flwyddyn yng ngholeg RADA yn Llundain. (Ef oedd Elvis yng nghyflwyniad Ysgol Glantaf pan berfformiwyd y sioe yn yr ysgol dair blynedd yn ôl).

GENEDIGAETH

Roeddem yn falch clywed am enedigaeth merch fach annwyl, Megan Medi i Geraint a Bethan Vaughan Jones, (Bethan Vaughan Williams gynt) Stryd Dyfrig, Pontcanna. Pob dymuniad da i'r teulu bach

SÊR YN SALEM

Mae Sêr yn Salem yn mynd o nerth i nerth a'r gefnogaeth i'r gyngerdd yn cynyddu'n sylweddol o flwyddyn i flwyddyn. Llynedd llwyddwyd i gasglu £1200 at Apel Rwanda, Cymorth Cristnogol, yn ychwanegol at y £1000 a drosglwyddwyd i'r un achos y flwyddyn gynt.

Côr y Creigiau (arweinydd Mrs Mair Roberts) sy'n gyfrifol am holl eitemau'r cyngerdd a bydd y cyngerdd nesaf wedi bod dipyn cyn y bydd y rhifyn hwn o'r Dinesydd ymddangos, sef yr ail o Ragfyr.

CYMDEITHAS EGLWYS MINNY STREET

Ar ddiwedd mis Hydref daeth llu o gyfeillion o nifer o gapeli'r ddinas i gydlawenhau yn llwyddiant Aled Gwyn ar ennill y goron yn Eisteddfod Bro Colwyn. Llywiwyd y cyfarfod gan y Parchedig Ieuan Davies. Bu nifer o gyfeillion Aled yn dangos eu gwerthfawrogiad mewn negeseuon ac ar gân. Un o uchallbwytiau'r noson yn sicr oedd datganiad Lois Davies ar y delyn o'r Melodiau. Arweiniodd hyn ein meddyliau'n syth at ddwyster yn gymysg â llawenydd o gofio a diolch am fywyd Gwenan Haf.

CYDYMDEIMLO

Cydymdeimlwn â Miss Maybeth Davies, Heol Sant Cenydd, Y Waun, ar golli ei mam ar 13 Hydref. Hanai Mrs Anne Davies o ardal Llangeitho ond yn ystod y deuddeg mlynedd diwethaf hyn bu'n ymgartrefu'n ddedwydd iawn yma gyda'i merch yn Y Waun. Byddai ei sgwrs bob tro yn ddifyr ac yn siriol ac yr oedd yn gryf ei hiechyd ac yn ysgafu ei chalon tan ei chystudd diweddar. Fe'i rhoddwyd i orffwys ym mynwent y plwyf, Llangeitho. Roedd wedi cyrraedd yr oedran teg o 98 oed.

Cydymdeimlwn â Mrs Ray Dyer a'r teulu, Benedict Crescent, Y Mynydd Bychan. Collodd Ray ei chwaer yn Farmers yn ei hardal enedigol yn ddiweddar.

Cydymdeimlwn â Mrs Mary Jones, a'r teulu, Justin Close, Cyncoed. Collodd Mrs Jones ei mam yn nhre Caernarfon yn ddiweddar a hithau yn ei phedwar ugeiniau. Bu ei bywyd yn ddedwydd tan y diwedd.

Cydymdeimlwn â holl deulu'r diweddar Gordon Fowler, y bu ei arwyl yn Eglwys Dewi Sant, lle'r oedd yn aelod, ar ddechrau Tachwedd. Roedd yn byw yn Rhiwbeina ac wedi dod yno o Harwell (lle roedd yn beiriannydd yn y ganolfan atomig) i fod yn agos at ei deulu yng Nghaerdydd. Dysgodd siarad yr iaith yn dda ac mae ei wyrion yn mynychu Ysgol Glantaf. Gwnaed casgliad o dros £500 i Eglwys Dewi Sant er cof amdano.

Y GYMDEITHAS LYFRYDDOL

Am na fedrai Mr Vincent Phillips fod gyda ni oherwydd anhwylder, daeth y Dr Ceinwen Thomas i'n hannerch yn ein cyfarfod diweddaraf ar ddiwedd mis Hydref. Ei thestun oedd "Y Wenhwyseg".

Mae'n od o drist meddwl mai un o ystyron gwreiddiol y gair oedd "Iaith Cas-gwent". Wedyn aeth i olygu iaith Gwent, gan ymestyn y ffiniau gyda'r blynyddoedd.

Cafwyd cipdrem ysgolheigaid a meistrolgar gan Dr Thomas ar y maes diddorol hwn. Dangosodd dwf yr iaith yn y cyd-destun cymdeithasol gan roi golwg hyfryd i ni o gymdeithas sy'n darfod.

CYMDEITHAS GYMRAEG RHIWBEINA

Erbyn hyn mae'r Gymdeithas wedi ymgartrefu yn Neuadd Eglwys Bethany, Heol Llaishen Fach. Cafwyd cyfarfod cyntaf llwyddiannus iawn ym Medi sef cyfarfod bys a bawd pan fu Megan Davies (ein cadeirydd am eleni), Lily Richards, Huw Morris a Jean Ewart Jones yn ein difyrri.

Yna fis Hydref roedd y neuadd dan ei sang pan fu Iwan Jones yn cofio am Daniel Owen. Diolch iddo am baratoi mor fanwl ac am ei hiwmor iach. Cawsom wledd. Wrth i'r papur hwn fynd i'r wasg, edrychir ymlaen at ymweliad Eirlys Parry â ni ar gyfer noson werin ac ar ddechrau'r mis hwn estynnwyd croeso i ddisgyblion Ysgol y Wern.

MERCHED Y WAWR

Ryn ni yma o hyd ac yn cyfarfod yn rheolaidd ar yr ail nos Lun bob mis i rannu o raglen ddiddorol, amrywiol. Ar hyn o bryd mae tua saith ar hugain ohonom ar y llyfrau. Fe gefais fy nhemtio i roi'n bennawd, Llywelyn ein Llyw Olaf 18 - Caerdydd 27.

Ac fel yn hanes Llywelyn mae'n biti na fyddai gyda ni fwy i gadw cwmni i ni yng Nghangen Caerdydd o Ferched y Wawr. Hyd yn hyn yn ein tymor fe gawsom siaradwyr unigol a chwmni Cangen Radur i gyd-gofio am Cynan a pharti Nadolig wrth gwrs.

Byddwn yn ailgydio yn ein gweithgareddau ar 18 Ionawr am 7.30 pm yn Festrî Capel Minny Street pan fydd Vincent Phillips yn sôn am Draddodiad Llafar. O ie, mae 'na baned ar eich cyfer chi, os dowch chi. Estynnwch at eich dyddiadur a nodi'r dyddiadau yma ar gyfer y llwyddyn newydd.

18 Ionawr: Traddodiad Llafar - Siaradwr, Vincent Phillips.

12 Chwefror: Cwis gyda Meudwen Davies

11 Mawrth: Noson y Dysgwyr yng nghwmni Maxwell Evans.

15 Ebrill: Noson gerddorol gydag Eilonwy Jones.

13 Mai: Noson gyda Heather Owen.

Mehafin: Gwibdaith.

CYMDEITHAS Y CRWYS

Mae Cymdeithas Y Crwys wedi cael tymor llwyddiannus hyd yn hyn. Ychydig yn ôl fe fu Barry Tobin yn ein hannerch ar fywyd yn Iwerddon. Yna ar ddechrau Tachwedd fe ddaeth W J Jones i'n hannerch ar Cynan ac wrth i'r rhifyn hwn o'r Dinesydd fynd i'r wasg, mae Moc Rogers yn paratoi i'n hannerch ar Ni a Nhw. Mae'n dda gweld cynifer yn dod i bob cyfarfod.

YR URDD YN NE MORGANNWG

Mae'r Urdd yn Ne Morgannwg yn brysur iawn y dyddiau hyn. Dyma rai o'r gweithgareddau:

Mae'r Clwb pêl-droed iau (blynyddoedd 1 & 2 Ysgolion Cymraeg y sir) yn cwrdd bob bore Sadwrn yng Nghaeau Llandaf rhwng 9.00 a deg y bore. Mae pob sesiwn yn costio £1. Mae'r clwb ar gyfer blynyddoedd 3,4,5 & 6 yn cwrdd rhwng 10 ac 11 y bore a hefyd yn costio £1.

Cynhelir y clwb pêl-droed uwchradd (bechgyn blwyddyn 7) yn Ysgol Uwchradd Glantaf bob pnaun dydd Mawrth rhwng 3.45 a 5 o'r gloch.

Cynhelir clwb pêl-rwyd cyntaf yr Urdd (blynyddoedd 3,4,5 & 6) bob bore Sadwrn yng Nghanolfan yr Urdd

rhwng 10 ac 11 y bore. Mae'n costio £1.

Mae Clwb Gymnasteg Cynradd yr Urdd (bechgyn a merched blynyddoedd 3,4,5,& 6) yn cwrdd bob pwn Llun yn ystod y tymor yn Ysgol Uwchradd Glantaf rhwng 5.30 a 6.30 y pwn. Mae pob sesiwn yn costio £1.

Mae Uwch-adran yr Urdd yn cwrdd bob nos Wener yng Nghanolfan yr Urdd rhwng 7 ac

8.30 yr hwyr. Mae'r uwchadran hon ar gyfer bechgyn a merched blynyddoedd 7 & 8, Ysgol Uwchradd Glantaf.

Yn olaf mae Aelwyd yr Urdd 16+ yn dechrau ar 7fed Tachwedd. Mae ar gyfer rhai 16 - 30 oed ac yn cwrdd yng Nghanolfan yr Urdd rhwng 7.30 a 9. Mae yma gyfle i wneud gwaith roc, drama a dawns.

Mynd am dripiau

Ar ddechrau mis Hydref aeth dros 70 o blant blynyddoedd 7 ac 8, Ysgol Gyfun Glantaf i Alton Towers. Cliriodd y glaw a chafodd pob un gyfle i fentro ar yr amrywiaeth eang o reids sydd yno. Profodd y "Nemesis", reid ddiweddarar'r parc yn boblogaidd iawn gan bawb ond staff yr Urdd. "Llong y Mor-ladron" oedd eu ffefryn nhw!. Hoffai'r Urdd ddiolch yn fawr i ddisgyblion Glantaf am eu hymddygiad cwrtais ac aeddfed yn ystod y trip.

Wythnos yn ddiweddarach ar fore Sadwrn, aeth plant o flynnyddoedd 5 & 6 yr Ysgolion Cynradd Cymraeg i

"Cadbury's World". Cafwyd hanes cychwyn gwneud siocled yng nghanol America a stori twf coco, sefydlu Cadbury's a thwf y cwmmi. Cawsom weld hefyd sut mae siocled Cadbury'n cael ei wneud a'i bacio. Roedd cyfle i wario arian yn y siop enfawr ar derfyn y daith. Diolch i blant Melin Gruffydd, Pen-y-cae, Treganna, Y Wern, Sant Baruc, Bro Eirwg a Phenarth am ymddwyn mor dda yn ystod y trip. Mae'r llun isod yn dangos rhai ohonyn nhw y tu blaen i Cadbury's World.

CYMRODORION CAERDYDD

Cyfarfu'r Cymrodorion yn festri Minny Street ar ddechrau Tachwedd a chafwyd noson ddiddorol a hwylus yng nghwmni Miss Harriett Lewis. Byrdwn ei sgwrs oedd ei phrofiad fel prifathrawes yn ardal Cwmtawe yn ystod cyfnod cyffrous sefydlu'r Ysgolion Cymraeg. Cyflwynodd doreth o straeon digri a difrif am helyntion y plant a gafodd y fraint o'u dysgu ganddi a'r cyfan mewn modd cartrefol ac idiomatig. Yn dilyn parhawyd y gymdeithas gyda chwpanaid o de. Y cadeirydd oedd Y Parchedig Ifor Rees.

CYMRAEG Y WERIN FFRAETH

Yng nghanol mis Tachwedd, cynhaliodd cyn-fyfyrrwyr Coleg Prifysgol Aberystwyth eu darlith gyntaf am y tymor yn Ysgol Llandaf. Daeth Dr Geraint Huw Jenkins i'n hannerch ar Gymraeg y werin ffraeth yn y cyfnod modern cynnar. Cafwyd noson hwylus, a'r darlithydd yn

ei hwyliau gorau. Cadeiriwyd iddo gan Mrs Lenna Pritchard-Jones ac roedd yn trefniadau yng ngofal Mrs Dilys Wynne Lloyd. Trefnwyd bwffe blasus i bawb ar derfyn y cyfarfod.

EGLWYS DEWI SANT AR DAITH

Yn 1987 sefydlwyd dolen gyswllt rhwng Eglwys Dewi Sant ac Eglwys Ettlinten yr yr Almaen ac ym mis Hydref fe aeth dros ddeugain o aelodau'r eglwys allan i aros yng nghartrefi pobl yr eglwys honno. Cawsant groeso cynnes ac mae'n anodd gwybod ble i ddechrau ar uchafbwyntiau'r ymweliad. Buwyd yn teithio drwy'r Goedwig Ddu a chafwyd croeso dinesig gan y Senedd yn Stuttgart, a chinio i bawb.

Ficer Dewi Sant a gyflwynodd blac i'r senedd.

Cyflwynodd y ficer Y Parchedig Aled Edwards blac o lechen Gymraeg ac arni Ddraig Goch wedi ei cherfio i'r senedd a dangosodd y bobl yno eu bod yn gwybod cryn dipyn am Gymru.

Mewn cyngerdd yn eglwys Ettlinten, cyflwynwyd plac o waith Molly Curley, o Lanisien yn dangos dwy law mewn gweddi, a symbol o'r ddwy eglwys yn gytûn. Roedd cryn dipyn o Gymraeg yn y gwasanaeth hwn a chanodd pobl Dewi Sant "Pantfyfedwen" ac "We'll keep a Welcome" yno. Mae'r Almaenwyr am eiriau Cymraeg yr ail gân i'w crogi yn eu senedd.

Trefnwyd y daith gan Warden y Bobl, Mrs Valmai Griffiths.

THE BIG MAN CAME TO THE SHERMAN, LOOK YOU

Mewn un flordd roedd Cwmni Dalier Sylw yn mentro i roi sgript Geraint Lewis o Dregaron am Caradog Evans wrth ei gilydd ar lwyfan, ond bu'r fenter yn llwyddiant, yn ôl cymeradwyaeth y gynulleidfa wedi'r perfformiad yn y brif theatr, ganol Tachwedd.

Mae'n debyg y bydd llawer o ddarllenwyr Y Dinesydd erbyn hyn yn gofyn pwy oedd Caradog Evans, bod angen sôn amdano fel hyn hanner can mlynedd ar ôl ei farw.

Yn fyr, mae'n bur debyg y byddai'r rhan fwyaf o bobl yn cytuno hanner can mlynedd yn ol mai ef oedd Cymro mwyaf ambhlogaidd ei ddydd a hynny am iddo lunio nifer o lyfrau, yn straeon byrion yn bennaf, ac un ddrama, Taffy, oedd yn poeri gwawd ar y sefydliad Anghydfurfiol yng Nghymru yn ei ddydd gan ddefnyddio arddull unigryw ac eithafol i wneud hynny.

Gosodir drama Geraint Lewis yn llys barn y nefoedd. Nid y Gymraeg yw'r iaith gyntaf yno, wedi'r cyfan, a daw

Gwalia (Cymru) i ddadlau'r achos dros i Caradog Evans adael limbo (lle mae wedi bod am hanner can mlynedd) a mynd i le poethach. Mae'n rhestru llu o dystion.

Mae Caradog yn gorfod ymladd ei achos ei hun, er bod un neu ddau o'i blaid ef, a'r gynulleidfa yw'r rheithgor yn y diwedd.

Cam â'r ddrama yw symleiddio'r plot fel hyn gan i'r arddull ar dulliau theatrig a ddefnyddiwyd fod yn hynod effeithiol. Roedd nifer o'r farn bod Caradog yn gorysgrifennu i dynnu sylw ac fe gafodd popeth ei orwneud yn y ddrama hon, a'r gorwneud hwn oedd cyfrinach ei llwyddiant. Roedd yma feirniadu a sylwadau crafog, dychanol, effeithiol, ar Gymru Caradog a hefyd ar Gymru heddiw, ac os oedd y rheithgor ei hun mewn limbo yn y diwedd, pa ots? Roedd wedi cael awr a hanner o ddiddanwch pur a bydd y ddrama'n gyrru rhai, gobethio, i droi tudalennau straeon byrion enwocaf Caradog Evans, *My People*, unwaith eto.

CROESO

Croeso i Sam a Phyllis Williams sydd newydd symud i Heol Llanishen Fach. Dymunwn bob hapusrwydd iddyn nhw yn ein plith.

Croeso i Jim O'Rourke i'r brifddinas ar ôl iddo fod yn gweithio'n galed gyda'r Urdd yn Llangrannog. Gwnaeth waith gwiw yno gan godi nifer o rhai a fynychai'r gwersyll yn flynyddol o 6,000 i 25,000. Llongyfarchion iddo ar ei swydd newydd o fod yn gyfarwyddwr Ymddiriedolaeth Opera Cymru a Thŷ Opera Caerdydd gyda'r gwaith o godi arian ar gyfer y fenter. Caiff tîm yr ymgyrch ei arwain gan Lucy Stout.

CIPOLWG GWAHANOL AR HEN CHWEDLAU

Bydd Theatr Ripley yn cyflwyno perfformiad yn Saesneg o waith gan Lesley Ross, ar gerddoriaeth James Williams, sy'n gyfuniad o rai o chwedlau'r Brodyr Grimm, Jorinda a Jorindel, ac un o straeon y Mabinogi.

Cyflwynir perfformiadau o nos Fercher 20 tan nos Sadwrn 23 Rhagfyr am 7.30 p.m., a Matinee ddydd Sadwrn am 2.30 p.m., yn Theatr YMCA, The Walk, Y Rhath, Caerdydd (ger Ffordd Casnewydd).

Prisiau mynediad fydd £4, gyda gostyngiad o £2.50, neu £10 i deulu o 3 neu 4.

All ein harwr drechu'r Bwystfil mewn pryd i ryddhau ein harwres cyn iddi gael ei thro'i'n eos gan y Wrach Greulon? Neu a fydd Cathod Cyfrwys yn ei choginio i swper? A fydd yn gath Delia yn llwyddo i rwystro Delyth rhag siarad Cymraeg?

Ffoniwch Anne Scales ar 01222 891210 gyda'r nos/penwythnosau i drefnu cael yr ateb.

YSGOL PEN-Y-CAE

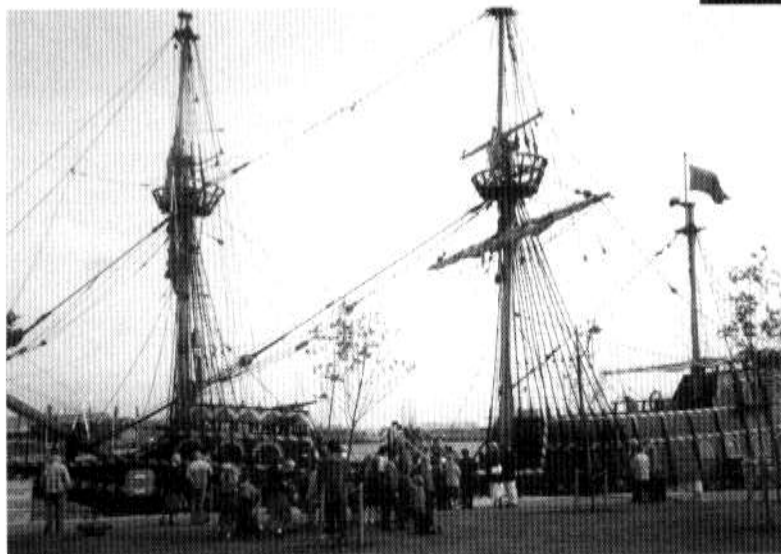
CWRDD DIOLCHGARWCH

Mae llawer iawn yn digwydd yn Ysgol Pen-y-cae. Er enghraifft, cafwyd cwrdd diolchgarwch llwyddiannus iawn gyda'r cyfraniadau ariannol yn mynd

tuag at UNICEF. Fe ddaeth Roy Noble i'r ysgol i ddweud wrthym am waith UNICEF a chawsom amser braf yn ei gwmmi.

Roy Noble yn ymweld â'r ysgol

Edrych ar y Golden Hinde

AM DRIP I'R DOCIAU

Fe aeth nifer o ddisgyblion blynyddoedd 4 a 5 gyda rhai miloedd o blant eraill i edrych o gwmpas y Golden Hinde yn nocio Caerdydd ym mis Medi. Cawsom amser wrth ein bodd yn teithio'n ôl i'r gorffennol, ond doedd neb ohonom am adael Pen-y-cae i fynd i wledydd pell ar y llong, chwaith.

SEFYDLIAD PRYDEINIG Y GALON

Mae Sefydliad Prydeinig y Galon yn agos at galonnau'r plant ac fe fu'r ysgol gyfan yn sgipio nawdd cyn gwyliau'r haf. Bu'r holl sgipio'n werth y drafferth a chasglwyd £500 tuag at yr achos da hwn.

Yn y llun yma fe welwch Ms Margaret Pritchard yn sefyll gyda Rhys Waterworth a Tegid Roberts, y ddau a gasglodd y symiau unigol mwyaf.

Rhys a Tegid gyda Ms Margaret Pritchard

COFIO GLYN JONES

HUW ETHALL

Neb llai na'r cyn-Arlywydd Jimmy Carter yng Ngwyl Llenyddiaeth Abertawe yr haf hwn a ddyfynnodd y geiriau hyn oddi ar ei gof ac nid oddi ar bapur: "...while using the English language I have never written in it a word about any other country other than Wales, or any people than Welsh people." Glyn Jones oedd biau'r geiriau.

Cawsom ein hatgoffa o hyn mewn cyfarfod a drefnwyd gan Adran Saesneg yr Academi Gymreig i'w goffáu yn Neuadd Capten Scott, Gwesty'r Royal nos Iau 5 Hydref. Cafwyd gair gan Dr Dai Smith i gyflwyno'r noson a soniodd yn edmygus am waith a phersonoliaeth Glyn. Yna cafwyd fideo o sgwrs rhwng Glyn a Dr Tony Brown o Adran Saesneg Prifysgol Bangor ac er i'r lluniau gael eu tynnu ond prin flwyddyn a hanner cyn ei farw atebai gwestiynau treiddgar yr holwr ag afiaith.

Ar ôl seibiant cafwyd cyflwyniadau mewn atgofion personol, darllen o waith yr awdur a sylwadau manylach ar ei farddoniaeth, ei storïau byrion a'i nofelau gan Idwal Walters, John Elwyn, Mercer Simpson, Huw Ethall, John Stuart Williams, yr Athro M. Wynn Thomas, Dr Tony Brown, Raymond Garlick, Ozi Osmond, Sally Roberts Jones, Belinda Humfrey, Meic Stephens a Mary Parnell.

Roedd y cyfan yn goffadwriaeth deilwng iawn i un o fawrion llenyddol ein cenedl a da oedd gweld cynrychiolaeth dda o aelodau eglwys Minny Street a'u gweinidog yn bresennol.

Y bore canlynol dadorchuddiwyd cofeb ar fur ei gartref 158 Manor Way gan ei gyfaill mawr, John Elwyn yr arlunydd. Arni mac'r geiriau: "Glyn Jones, the writer, 1905 - 95, lived here." Er gwaethaf y glaw trwm ymgasglodd nifer dda o'r teulu a ffrindiau yn dystion i'r weithred hyfryd hon. Buasai Glyn ei hun yn ddiolchgar iawn fod Cymry llengar Caerdydd am ei gofio ef a'i waith fel hyn.

Mrs. Glyn Jones ger y Plac

ANRHYDEDDU BARDD A CHOFIO AM GYFAILL

Beth amser yn ôl cawsom gyfle i longyfarch Gwyneth Lewis am iddi ddod ar y rhestr fer am y Forward Prize.

Yn ddiweddar daeth anrhydedd arall i'w rhan gan iddi hi ennill Gwobr Aldeburgh. Yr hyn sy'n arbennig am y wobwr werthfawr hon yw mai un a gaiff ei rhoi gan d d a r l l e n w y r barddoniaeth ydyw. Mae'r Dinesydd yn ei llongyfarch yn galonnog am ei champ, a hefyd yn diolch iddi hi am ei chaniatâd i gyhoeddi'r gerdd isod er cof am ei ffrind hi a ffrind llawer, y diweddar Hugh Williams, yr Eglwys Newydd a fu farw flwyddyn yn ôl, ac yntau yn ei ganol oed cynnar. Pobydd oedd wrth ei alwedigaeth a chafodd gystudd hir a blin. Mae'r gerdd hon iddo'n rhan o ddilyniant Gwyneth yn Eisteddfod Bro Colwyn.

Gwyneth Lewis

Yr Angladd

Er cof am Hugh Williams (1952-1994)

*Peth anodd yw claddu bywyd dyn,
yn enwedig ei alaw. Mae'n cymryd torf
mewn du yn osgorrd, o leiaf un*

*gweinidog, emynau a blodau gwyn
i sgrechian apocalyps o baill
o betalau cwyr eu hutgyrn.*

*Wrth gwrs, ym mhennill pren yr arch
mae holl ystyr ein canu; ac er ei fod
yn dawel ymhlith yr areithiau parch*

*mae'r deyrnged yn ddescant i'r flordd y bu byw
i fesurau caeth ei salwch hir,
i'w grefft a'i amynedd gloyw.*

*Ein cofio yw gwrthbwynt y nodyn dwfn
a seiniodd a'i chwerthin, ei barodrwydd llwyr
i fyw heb sŵn anghytgord ofn.*

*O mae cariad yn newid popeth - y mae'n bur,
yn anhunanol ac yn canu'r gân
berffeithial ag anadlau hir*

*trugaredd; gan mor synul yw'r don
fe all pawb ei dynwared, ei chofio'n glir
a byw i'w hamserau, nes bod cywair llawn*

*yr harmoni sy'n fwy nag un gŵr
yn tynnu'r cannoedd a'i carodd yn gôr
i gannol cantata'i fvg uwch y tŵr.*

Y GERDDORFA A'R CYHOEDD

B D HARRIES

WEDI i Ymgynghorydd a Threfnydd Cerdd De Morgannwg, Mrs Helena Braithwaite, ymddeol yn gynnar, roedd y rhai oedd yn ei hadnabod yn sicr na fyddai'r ymddeoliad hwn yn arwain at laesu'r dwylo a fu mor brysur yn y byd cerddorol.

Felly nid syndod oedd clywed iddi ymgymryd a swydd newydd sbon a grewyd gan Gerddorfa Genedlaethol Gymreig y BBC sef Swyddog Cymuned ac Addysg. Fel yr awgryma'r teitl, y gobaith oedd creu cysylltiad rhwng y gerddorfa a'r cyhoedd yng Nghymru drwy hyrwyddo'r ffordd i rai o aelodau'r gerddorfa weithio mewn ysgolion, cartrefi hen bobl a neuaddau cymuned, er mwyn "sbarduno diddordeb plant" mewn cerddoriaeth yn gyffredinol a rhoi cyfle i'r rhai sy'n ei chael hi'n anodd i fynychu cyngherddau glywed y gerddorfa, neu adrannau ohoni yn perfformio.

Cipolwg yn unig ar y maes

Amhosibl mewn darn byr fel hwn yw rhoi darlun cyflawn o'r hyn a gyflawnwyd eisoes na gwneud cyfiawnder a'r unigolion a gyfrannodd at lwyddiant y fenter hyd yma. Felly cyfyngir ein sylw i rai agweddau a fydd, gobeithio, o ddiddordeb i athrawon a rhieni'r sir.

Oherwydd ei chefnidir ym myd addysg mae Helena yn rhoi cryn bwys ar y gwaith a wneir gyda disgyblion ysgol led-led Cymru. Trefna fod aelodau o'r gerddorfa, ynghyd â chyfansoddwyr o Gymru, yn ymweld ag ysgolion, cynradd ac uwchradd, ac yn cynnal gweithdai gyda grwpiau o ddisgyblion lle y rhoir cryn bwyslais ar waith creadigol gan y plant. Diddorol yw deall mai'r cyfansoddwyr o Gymru sydd yn aml yn arwain y project yr ymgymeryd ag ef, rhai o safon Pwyll ap Sion, John Hardy a Charlie Barber. Mae'r hyn a wneir yn y projectau hyn wedi ei seilio ar dargedau cyrhaeddiad y Cwricwlwm Cenedlaethol o ran cerddoriaeth. Ymddengys fod y plant yn ymhyfrydu yn y dull cyffrous ac ymarferol a fabwysiadwyd gan arbenigwyr cydnabyddedig i gyflwyno'r pwnc a bod athrawon o'r farn fod syniadau newydd a gyflwynir mewn dull strwythurol a blaengar yn eu hysbrydoli hwy i barhau gyda'r gwaith ar ôl i gyfnod penodol y project ddod i ben.

Diddorol inni yma yw clywed am broject hynod o gyffrous yn nalgylch ysgol Cantonian yn ymwneud â cherddoriaeth Japan. Mae Helena'n awyddus dros ben i gyflwyno cerddoriaeth Gymreig a gwaith cyfansoddwyr o Gymru. O weithio gyda chyfansoddwyr cyfoes daw'r plant i ymgynefino â cherddoriaeth fodern ac mae hyn yn sicr yn help i ddileu'r rhagfarn gyffredinol yn erbyn cerddoriaeth felly. Mae aelodau unigol o'r gerddorfa o

LLUN: Robin Griffith

Helena Braithwaite

bryd i'w gilydd yn cynnal "master classes" gan roi hyfforddiant o'r safon uchaf i offerynwyr ifainc. Ceisir felly greu cariad at gerddoriaeth, dealltwriaeth o'r hyn y ceisir ei wneud gan gyfansoddwyr, ac efallai uwchlaw popeth, hyder i fentro cyfansoddi, hyd yn oed os ar lefel elfennol weithiau.

Tocyn teulu

Rhan o'r ymdrech i ennyn a chadw diddordeb plant mewn cerddoriaeth fyw yw cynllun i ostwng prisiau mynediad i gyngherddau i deuluoedd. Mae Tocyn teulu fel y'i gelwir, nid yn unig yn cynnig tocynnau am bris llawer is i deulu gyda dau neu fwy o blant ond hefyd yn rhoi, pan archebir tocynnau, becyn gwybodaeth sy'n cynnwys nodiadau wedi eu hysgrifennu'n arbennig ar gyfer plant am y rhaglen a Cherdyn Casglu Cyngherddau sy'n rhoi cyfle i'r plant, ar ôl mynychu nifer o gyngherddau, ennill crys chwys am ddim.

Y broblem fawr, mae'n amlwg, fel y cyfeddyf Helena, yw prinder arian i gyflawni'r cyfan a ddymuna. Felly mae'n cefnogi i'r eithaf y cynllun a lawnsiwyd yn ddiweddar i greu cymdeithas a elwir yn Ffrindiau'r Gerddorfa. Bydd y tal aelodaeth o £10 yn cael ei neilltuo i dalu am waith addysgol a chymunedol.

Diwedd y gân...

Os oes grwp o ysgolion neu gymuned yn awyddus i gymryd rhan yn y gweithgareddau a gynigir, y cam cyntaf yw cysylltu a Helena (rhif ffôn: 572069). Yn naturiol, byddai'n falch pe rhoddid awgrymiadau ynghylch natur y project y dymunir ymgymryd ag ef ac yn bwysicach byth mae'n debyg, pe rhoddid rhyw fath o sicrwydd bod cyfraniad ariannol yn bosibl.

YSGOL GLANTAF

GLANTAF AR DAITH

SIÂN THOMAS

Am chwarter i saith ar fore dydd Sadwrn y degfed ar hugain o Fedi roedd iard ysgol Glantaf yn llawn cynnwrf. Ar ôl misoedd o drefnu roedd grwp o bum deg dau o ddisgyblion a phedwar o athrawon yr ysgol yn ffarwelio â'u teuluoedd am wythnos er mwyn mynd ar daith gyfnewid i'r Almaen. Pedair awr ar ddeg yn ddiweddarach roeddem ni wedi cyrraedd pen ein taith

- Ysgol Ramadeg Wullenweber, Bergneustadt (sef tref tua 60km o Koln). Fe gawsom ein croesawu i'r ysgol gan yr Almaenwyr ac fe gawsom ein cyflwyno i'n partneriaid.

Ar y dydd Llun fe aethom i Neuadd y Dref i gwrdd â'r maer. Ar ôl iddo ein croesawu a rhoi tipyn o hanes yr ardal i ni fe aethom i Koln. Yno fe aethom i ymweld â'r eglwys gadeiriol ac yn hwyrach ar ôl tipyn o siopa fe aethom i flatri siocled yn ymyl afon Rhein.

Ar y dydd Mercher fe aethom i Bonn efo'r Almaenwyr. Fe aethom i'r Bundestag, sef senedd yr Almaen a hefyd i weld man geni Beethoven.

Ar y dydd Iau fe aethom i'r ysgol efo'n partneriaid. Fe groesawodd y prifathro ni i'r ysgol ac fe ddaeth gohebydd i dynnu lluniau ar gyfer y papur lleol. Yn ystod y bore roedden ni'n mynychu'r gwersi arferol efo'n partneriaid ac roedd hynny'n brofiad gwahanol i ni'r Cymry gan fod yr ysgol yn gorffen am un o'r gloch y prynhawn!

Y dydd Gwener oedd ein diwrnod olaf yn yr Almaen ac roedd ymweliad â

Phantsialand wedi cael ei drefnu ar ein cyfer. Roedd hi'n ddiwrnod braf ac fe wnaeth pawb fwynhau mynd ar yr holl atyniadau. Ar ôl cyrraedd yn ôl fe fu'n rhaid i ni frysio i newid ar gyfer y parti ymadael a gynhaliwyd yn yr ysgol rhwng saith ac un ar ddeg y nos.

Unwaith eto ar y bore Sadwrn fe fu'n rhaid i ni godi'n gynnar er mwyn gadael yr ysgol cyn wyth y bore. Ar ol tair awr ar ddeg o deithio roeddem yn ôl unwaith eto ar iard Glantaf. Roedd y daith yn un lwyddiannus iawn ac roedd pawb wedi elwa ar y profiadau gwahanol. Yn bennaf oll roedd pawb wedi defnyddio'r cyfle i ymarfer eu Halmaeneg ac wedi mwynhau ar yr un pryd.

Ger Eglwys Gadeiriol Koln

ROVER O LANTAF

Bum mlynedd yn ôl, cychwynwyd cystadleuaeth gan gwmi Rover i geisio meithrin cysylltiadau agosach rhwng diwydiant ceir â byd addysg. Eleni enillodd tîm o ddisgyblion Glantaf y drydedd wobwr am adeiladu ac addasu go-kart.

Beth yw e?

Ie, beth yw e?
 Dyna'r cwestiwn, ynte fe?
 Mae ei siâp yn syml
 Ac mae'n gyflym fel cefyl,
 Ei gorff fel yr enfys
 A'i olau fel lliw mefus.
 Olwynion fel peli
 A sedd yn ysgwyd fel jeli.
 Sŵn cloch fel balwn
 Yn cael ei wasgu.
 Ar hwn ni fedrwn gysgu.
 Wel, beth yw e?
 Fy meic, wrth gwrs.

Eloise Crowley

Cwmni Theatr Gwynedd yn cyflwyno

SOTHACH A SGLYFATH

gan Angharad Tomos

Mawrth 16-Sadwrn 20
Ionawr

£6.50

£8.00

£9.50

SWYDDFA DOCYNNAU
01222 230451

Theatr Sherman Ffordd Senhennydd Caerdydd CF2 4YE

Registered Charity No. 519510

Siaradwyr Cymraeg... Mae arnon ni eich angen chi!

Mae gan Pertemps Network
gyfleoedd dros dro (tymor byr a hir) ar
gyfer ysgrifenyddesau Cymraeg â
phrofiad prosesu geiriau, a staff eraill.

Cysylltwch â ni yn awr!

PERTEMPS RECRUITMENT PARTNERSHIP LTD
22 High Street, Caerdydd CF1 2BZ
Ffôn: 01222 220776 Ffacs: 01222 239345

celtic HENDERSON CROSTHWAITE

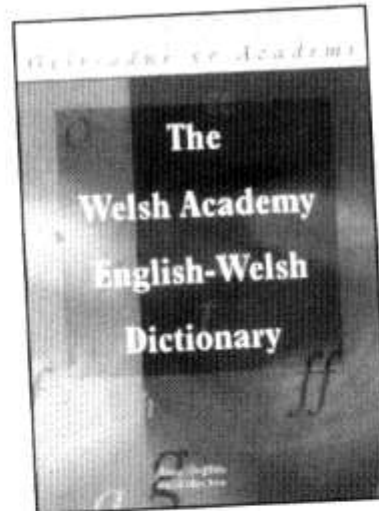
RHEOLWYR BUDDSODDI ANNIBYNNOL
A BROCIERIAID STOC

EISIAU ASESU EICH PEP?

Am gyngor di-duedd annibynnol
cysylltwch â Howard Bailey

24 Ffordd yr Eglwys Gadeiriol,
Caerdydd CF1 9LJ
ffôn (01222) 394021/6
ffacs (01222) 228452

Mae Celtic Henderson Crosthwaite yn enw masnachol
Henderson Crosthwaite Cyf. Mae Henderson Crosthwaite Cyf.
yn aelod o grŵp ccc Guinness Mahon Holdings yn aelod o
Gyfnwida Stoc Llundain ac fe'i
rheolir gan yr Awdurdod Gwarannau a Dyfodolion.

- Geiriau cyfystyr
- Dyfyniadau eglurhaol
- Priod-ddulliau
- Lleoliad yr acen
- Termau arbenigol a thechnegol
- Amrywiadau rhanbarthol
- Yr iaith lenyddol a'r iaith lafar
- Enwau lleoedd
- Enwau personol

Pris arferol £40.00

Ond i gwsmeriaid
personol yn unig

£30.00

Lleolir HMSO ORIEL yn
Heol Ty'r Brodyr, Caerdydd,
nepell o'r Theatr Newydd.
Dewch i ymweld a ni!

Ar agor chwech diwrnod yr wythnos
9.00 - 5.30.

Ar agor yn hwyr ar gyfer siopa Nadolig

Dydd Iau Rhagfyr 7fed 1995

Dydd Iau Rhagfyr 14eg 1995

Dydd Iau Rhagfyr 21ain 1995

Ar gau Rhagfyr 25 - 27ain 1995 a
Ionawr 1af 1996

O UN FELIN I FELIN ARALL

Daw Mary Buttle yn wreiddiol o Lanboidy, Sir Gâr. Bu'n gweithio i'r banc yn San Clêr cyn cael ei symud i Gaerdydd a bu'n byw yn Yr Eglwys Newydd ers sawl blwyddyn bellach. Mae ganddi ddau o blant, Darren a Kate, ond maen nhw wedi gadael y nyth erbyn hyn gan adael dim ond Mary a'i gwr ar ôl ar yr aelwyd.

Bydd cenedlaethau o Gymry ifanc Yr Eglwys Newydd yn cofio am Mary gan iddi fod yn aelod o staff Ysgol Gynradd Gymraeg Melin Gruffydd am bymtheng mlynedd. Dros y blynyddoedd mae hi wedi gwisgo sawl het yn yr ysgol a'i gwaith yn amrywio o ysgrifenyddes yr ysgol i gynorthwyraig yn Adran y Plant Bach ac ar adegau bu'n helpu yn y ffreutur amser cinio!

Melin arall sydd yn malu

Erbyn hyn mae Mary wedi gadael Ysgol Melin Gruffydd i ddechrau menter newydd sef agor siop lyfrau a chrefftau yn Yr Eglwys Newydd. Meddai Mary. "Dw i wedi bod yn meddwl am agor siop ers peth amser a nawr dyma fi'n penderfynu mentro o'r diwedd."

Enw'r siop yw "Siop y Felin" ac fe'i lleolir yn Heol Penline, Yr Eglwys Newydd, gyferbyn â'r eglwys a'r drws nesaf i siop ddillad Joyells. Bydd y siop ar agor o ddydd Llun i ddydd Sadwrn, 9.30yb hyd 5.00yh a'r rhif ffon yw Caerdydd 692999. Bydd yn gwerthu llyfrau Cymraeg a rhai Saesneg am Gymru ynghyd â llyfrau i ddysgwyr. Bydd ganddi stoc o fideos, casetiau a chardiau Cymraeg ac ar ôl y Nadolig mae'n gobeithio gwerthu ychydig o anrhegion a chrefftau gan ddiwydiannau bach cefn gwlad.

Felly os byddwch am brynu neu archebu llyfrau neu os bydd eich ysgol am gael ffair lyfrau neu stondin mewn ffair, codwch y ffôn neu galwch yn y siop.

Sut mae Mary'n teimlo ar ddechrau cyfnod newydd fel hwn yn ei bywyd? Meddai, "Rwy'n drist iawn fy mod i wedi gadael Ysgol Melin Gruffydd. Dw i wedi bod wrth fy modd yno ac wedi gwneud llawer o ffrindiau da ond nawr rwy'n gobeithio y bydd ffrindiau hen a newydd yn galw i'm gweld yn Siop y Felin."

Tipyn o siopa Nadolig a Mary wrth y til

LLUN: Robin Griffith

Tu aifan y siop yn edrych yn adael

LLUN: Robin Griffith

CYMRODORION CAERDYDD

Y Cyn-Lywydd Hywel Jeffreys yn arwisgo'r Llywydd newydd Eirug Evans; ar y chwith y Parchedig Ifor Rees (Ysgrifennydd), Mrs. Susie Evans (Is-Ysgrifennydd) yn y canol, ar y dde Idwal Hughes (Trysorydd).

LLUN: Robin Griffith

Mae Capel y Crwys wedi cael anrheg Nadolig gynnar, sef wyneb newydd sbon. Dyma ychydig o'r hanes.

WYNEB CAPEL Y CRWYS AR EI NEWYDD WEDD

Ers sefydlu achos Eglwys y Crwys ddiwedd y ganrif ddiwethaf bu'r gynulleidfa'n addoli mewn cyfres o adeiladau yn ardal Cathays o'r brifddinas. Fe ymsefydlodd yr aelodau yn eu hadeilad diweddaraf ym Medi 1988 ac un o ganlyniadau'r symud hwn oedd esgor ar gyfnod o weithgaredd sy'n parhau yn ei rym.

Un o amcanion y prysurdeb hwn yw ymgymryd â'r dasg o addasu a diweddarau'r adeilad er mwyn cwrdd â gofynion newydd, cyfoes. Darparwyd adnoddau a chyfleusterau modern ynddo i ddechrau cyn symud ymlaen i'w ymestyn drwy ychwanegu oriel newydd, adeiladu theatr newydd yn y cefn a gosod crib uwchben y tô gwastad er mwyn sicrhau diddosrwydd.

Arwyddion modernaidd

Os buoch yn teithio ar hyd Richmond Road yn ystod mis Medi eleni efallai ichi sylwi ar arwyddion o'r cam diweddaraf yn y rhaglen ddiweddar hon sef ychwanegu cyntedd gwydr helaeth ar draws wyneb blaen y capel. Pwrpas hwn yw cydymffurfio â rheolau swyddogol am hwyluso symud o mewn ac allan o adeiladau cyhoeddus drwy echangu a goleuo mynedfa'r addoldy mewn dull cyfoes. Gobeithiwn fod y dull hwn yn cydweddu ag arddull adeiladau diweddaraf y Gaerdydd fodern sy'n prysur ddatblygu o'n cwrpas.

Edrychwn ar y fynedfa agored, newydd hon fel symbol o'n hawydd i feithrin a chynnal y cysylltiadau posibl rhwng eglwys Crist a chymdeithas Caerdydd heddiw.

Mae rhai'n dibynnu ar werthu cylchgrawn i gael ychydig o fwyniant y Nadolig.

BIG ISSUE CYMRU

RHIAN ITHEL

GREDECH CHI fod bron 3,000 (ie, tair mil) o bobol ddigartref yn crwydro strydoedd ein prifddinas bob dydd, gan gynnwys dydd Nadolig? Ystadegau i rai, ond tair mil o bobol ydyn nhw, ac yn ddiweddar daeth rhai o'r bobol hyn yn fwy amlwg ar ein strydoedd am eu bod yn gwerthu eu cylchgrawn arbennig eu hunain.

Hwb mawr i nifer o'r bobol ddigartref hyn oedd lansio'r Big Issue yma yng Nghaerdydd ym mis Mai 1994, ac erbyn hyn bydd dros bum cant ohonynt yn ei werthu ledled Cymru bob wythnos. Flwyddyn yn ôl, atodiad Cymreig yn unig i Big Issue Llundain oedd y cylchgrawn a gâi ei werthu yng Nghymru ond ym mis Gorffennaf eleni, lansiwyd fersiwn Cymreig cwbl annibynnol ohono. Ac mae'n gylchgrawn difyr a darllenadwy sy'n mynd o nerth i nerth.

Mewn issue mae elw

Cost y Big Issue Cymru i chi a fi ei brynu gan y gwerthwr ar y stryd yw 70c. Ei gost i'r gwerthwr sy'n ei brynu o'r swyddfa ganolog yn Heol Eglwys Fair yw 30c, ac felly mae'n

LLUN: Robin Griffith

Flasâd newydd Capel y Crwys

gwneud elw o 40c iddo ef neu hi ei hun. Ac ar yr elw hwnnw o 40c y copi y bydd y gwerthwr yn byw.

Wrth gwrs, mae gan bob gwerthwr ei stori. Does neb yn dewis byw a bod ar y stryd, ond wrth siarad â nifer o'r gwerthwyr ar strydoedd Caerdydd mae'n syndod gweld pa mor hawdd yw eich cael eich hun yn ddi-waith ac yn ddigartref ac - yn y pen draw - ar y stryd. Fe allai hynny ddigwydd i chi a fi.

Nadolig fel hynny gadd hwn

Fe es i holi un gwerthwr yn Stryd y Frenhines i weld beth fydd e'n ei wneud dros y Nadolig. Gyda'i chwaer yn Grangetown y bydd Aaron yn treulio'r dydd, "P'un a ydw i isie gwneud hynny neu beidio! Fe dreulies i chwe blynedd yn ddigartref yn Llundain ac yno y ces i'r Nadolig gwaetha erioed. Doedd gen i ddim arian, dim sigarets, a dyna'r unig dro rwy'i wedi gorfod pigo "dibbies" (stympiau sigarets) oddi ar y llawr i'w smocio. Mae dau blentyn gen i a gan fy mod i wedi gwahanu oddi wrth fy ngwraig, rwy'n trio gwneud yn siwr bod y plant yn cael dau Nadolig da. Bydd y Big Issue yn fy helpu i wneud hynny."

Mae'r Big Issue yn cynnig help llaw i'r digartref. Arwyddair Saesneg y cylchgrawn yw "A hand up - not a hand out." A thrwy brynu eich copi chi o'r Big Issue, byddwch yn cynnig help llaw bwysig i'r digartref sydd ar eich rhiniog eich hun. Pobol fel Aaron - a'r 2,999 arall.

BOCSIO

IRAI - llawer a dweud y gwir - prif ddiwyddiad ym myd y gamp hon yn ddiweddar oedd yr hyn a fu yn Glasgow lle y colodd dyn ifanc ei fywyd. Trychineb

yng ngwir ystyr y gair oedd hwnnw, ac ni ddylid defnyddio'r gair wrth sôn am hynt a helynt Steve Robinson. Gwelwyd ei ornest ef gan Moc Rogers.

Mae popeth da yn cwpla rywbyrd a dyna a wnaeth stori dylwyth teg Steve Robinson, y Pencampwr Byd o Dre-lai.

Yr wythfed tro a'r wythfed rownd oedd hi a'r ornest ar ei hyd yn dilyn yr un patrwm yn union fel ag yr oedd cynifer wedi ofni.

Mae Naseem Hamed yn anghonfensiynol, yn gegog, yn rhodresgar ac yn frawychus o dalentog.

Yr oedd rhai wedi gobeithio y byddai Robinson a'i hyfforddwr wedi dyfeisio rhyw dacteg i ddrysu a dofi'r Prince Hamed, ond lwyddon nhw ddim. Ddaeth dim ohoni.

Y patrwm heb weithio

Mae Robinson wedi'i raglennu i ddilyn patrwm neilltuol a fu'n llwyddiannus dros ben tan y tro diwethaf, a dyw dod o hyd i ffordd o drechu cyflymdra dwrn, traed a meddwl fel sydd gan Hamed ddim yn rhwydd, a dweud y lleia.

Fe wnaeth Robinson yn arbennig i gadw ei deil cyhyd ac mac'n ddigon ifanc a digon da i ennill teitlau eto, ond nid yn yr un sgwâr â rhyfeddod fel Prince Naseem Hamed. Siom yw colli teitl; trasiedi yw colli bywyd. Dyna fu tynged James Murray o'r Alban yn ystod y mis ac mae bocsi o dan y chwyddwydr unwaith eto.

Camp beryglus

Mae ar bawb sy'n gysylltiedig â'r fath gamp beryglus gyfrifoldeb ond fydd bocsi, fwy na llu o broffesiynau a champau, byth yn ddiogel, ond dyw hynny ddim yn golygu na ellir ei wneud ychydig bach yn ddiogelach fel yr amcenir yn amlach na pheidio yn sgil pob trasiedi.

Y BÊL HIRGRON

Edrychwyd ymlaen yn eiddgar at ymweliad y Fijiaid â'r wlad ond siom oedd eu gornest ar y maes y brwydrodd Steve Robinson arno; enillodd Caerdydd o un pwynt, ond heb i'r clwb

J.L.L.W. - Robert Griffith

Dan ofal THOMAS DAVIES

ddisgleirio. Bu raid iddynt chwarae heb Mike Hall a'r prynhawn hwnnw yr oedd hi'n bur amlwg fod Mark Ring yn heneiddio'n gyflym. Rhyfedd na allai Caerdydd o bob clwb greu fawr o ddim ymhlith yr olwyr a rhyfeddach byth oedd gweld y Sadwrn hwnnw fod Simon Davies yn chwarae ei ornest gyntaf dros Gasnewydd. Dyma olwr ifanc a all chwarae'n gefnwr, maswr neu ganolwr - ac yn wefreiddiol ar brydiau - ond fe ymddangosodd na wnaeth Caerdydd ddim i'w gadw.

Stori Jonathan Davies

Ar y pryd, cofier, yr oeddynt yn ymlafnio hyd yr eithaf, a chyda chodau arian llawn, i ddenu Jonathan Davies o anialwch rygbi tri ar ddeg Gogledd Lloegr. A Nos Calan gaeaf bodlonwyd clwb Warrington yn ariannol a chafodd Prif Weithredwr Clwb Dinas Caerdydd ei ddymuniad; delai'r mab afradlon yn ôl i'w wlad y canodd yn iach iddi chwe blynedd yng nghynt.

"Cyffrous dros ben i glwb Caerdydd," meddai'r prif swyddog, ond ni wn beth oedd gan faswr y clwb, Adrian Davies, i'w ddweud. Agorwyd drws y gorlan led y pen.

Croeso'n ôl?

Rhaid imi ddweud nad ydwyf yn gwrthwynebu i neb ddychwelyd i'w wlad wedi hir grwydro am ba reswm bynnag, ond 'rwyf yn hollol yn erbyn i'r rheiny a'n gadawodd i chwarae am arian mewn gwledydd eraill ddychwelyd i chwarae dros Gymru.

Beth fuasai'r sefyllfa pe na ddewisasid y tîm i chwarae Fiji cyn i Gaerdydd ddenu Jonathan Davies atynt - ai fe a fuasai'r maswr yn y tîm cenedlaethol? Ie, neu o leiaf dyna oedd barn un o'r dewiswyr, J.P.Rh Williams. Buasai ei ddewis yn beth hollol ddiwedledigaeth - mae ef yn 33 oed a dylid yn sicr baratoi ar gyfer Cwpan y Byd ymhnen pedair blynedd. Dyna beth yw gwir werth gornestau megis yr un yn erbyn Fiji a'r Eidal ym mis Ionawr. Ie, diwedledigaeth, a diegwyddor hefyd.

Dysgwyr y Ddinas

GAN GILL STEPHENS

(Gyda diolch i Acen am bob cydweithrediad)

FFORDD DDA I GOSBI POBL?

ACHOS problemau gyda'r hen wasg, doedd dim tudalen gan Gill Stephens i'r dysgwyr yn rhifyn Tachwedd.

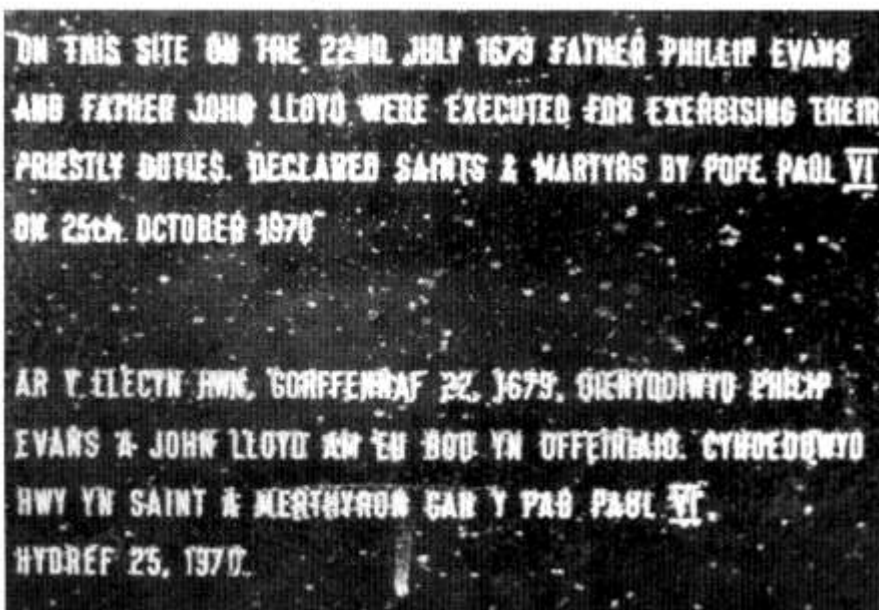
Ydych chi'n adnabod Caerdydd yn dda?

Edrychwch ar y llun ar y tudalen hwn. Llun o dabled ydy e. Mae'r dabled yma ar wal banc ar waelod Heol y Crwys (Heol y Groes). Mae Heol y Crwys yn brysur iawn heddiw. Mae goleuadau trallig yno i reoli cerbydau. Mae rhai'n dod i lawr Heol y Crwys, mae rhai'n mynd i Heol Machintosh, mae rhai'n mynd i Heol Albany, mae rhai'n mynd i Heol y Ddinas ac mae rhai'n mynd i Heol Richmond.

Maes y Crogi

Amser maith yn ôl, roedd dau enw diddorol ar y rhan yma o Gaerdydd. Un enw (hen enw) oedd Y Waun Fach. Enw arall oedd Maes y Crogi. Yma y byddai pobl Caerdydd yn crogi pobl.

Amser maith yn ôl, doedd dim croesffordd yma. Doedd dim tai a dim siopau. Doedd dim adeiladau yma.

LLUN: Robin Griffith

dim ond gwaun agored - Y Waun Fach.

Ambell dro, am dipyn o hwyl, (for some fun) fe fyddai pobl Caerdydd yn dod i weld pobl yn cael eu crogi. Ac ym mis Gorffennaf 1679 fe gafodd dau offeiriad eu crogi, Phillip Evans a John Lloyd. Roedden nhw wedi bod mewn carchar yn Nghastell Caerdydd am amser. Roedden nhw wedi cael eu taflu i garchar am mai offeiriad pabyddol (papist priests) oedden nhw. Doedd dim hawl ganddyn nhw i fod yn offeiriad pabyddol yng Nghaerdydd yn 1679.

Fe gafodd y ddau fynd mewn cert i Faes y Crogi. Roedd Phillip Evans yn hoffi canu'r delyn ac roedd e'n canu'r delyn cyn cael ei crogi.

Cosb ddiddorol?

Yna cafodd y ddau eu crogi (to hang), eu diberfeddu (to draw) a'u pedrannu (quartered). Dyna eiriau newydd sbon ichi, ond fyddwch chi ddim eisiau'r geiriau Cymraeg am "to be hung, drawn and quartered," gobeithio, er y bydd hyn yn digwydd i sawl twrci yn ystod y Nadolig!

Y Brenin Edward yn 1283 gafodd y syniad am grogi, diberfeddu a phedrannu pobl. Roedd e'n credu fod hon yn ffordd dda o gosbi pobl oedd yn dipyn o niwsans. Ychydig cyn hyn roedd y Tywysog Llywelyn wedi cael ei ladd yng Nghilmeri. Roedd y Cymry yn niwsans i Edward ac ar ôl i Llywelyn gael ei ladd, roedd ei frawd, Dafydd yn niwsans! Fe gafodd Dafydd ei roi mewn carchar ac fe gafodd rhai eu crogi, eu diberfeddu a'u pedrannu.

Ac mae'r Cymru yn niwsans o hyd i Loegr! Mae'r tabled yn dweud bod Phillip Evans a John Lloyd yn seintiau yn awr. Fe gafodd y ddau eu gwneud yn seintiau ym mis Hydref 1970. Mae Ysgol Phillip Evans yng Nghaerdydd.

Nadolig Llawn

Y tro nesaf y byddwch chi ar waelod Heol y Crwys yn disgwyl i'r goleuadau droi'n goch, neu'n cerdded o gwmpas yn siopa, coliwch am y ddau sant yma. Mae'n dda iawn colio amdanyn nhw ar drothwy'r Nadolig. Fe fyddwn ni'n dathlu geni'r Iesu; un arall oedd yn dipyn o niwsans i bobl.

NADOLIG A'R FLWYDDYN NEWYDD SBWRIEL/AILGYLCHU CAERDYDD

GWASANAETHAU'R AMGYLCHEDD

Gofynnir i drigolion nodi'n arbennig y dyddiadau canlynol ar gyfer casglu sbwriel (a'r Sachau Ailgylchu Gwyrdd lle mae hynny'n briodol) dros wyliau'r Nadolig a'r Flwyddyn Newydd.

Eich Casgliad Arferol

Llun 25 Rhagfyr
Mawrth 26 Rhagfyr
Mercher 27 Rhagfyr
Iau 28 Rhagfyr
Gwener 29 Rhagfyr

cesglir
cesglir
cesglir
cesglir
cesglir

Eich Casgliad Gwahanol

Mercher 27 Rhagfyr
Iau 28 Rhagfyr
Gwener 29 Rhagfyr
Sadwrn 30 Rhagfyr
Sul 31 Rhagfyr

Llun 1 Ionawr
Mawrth 2 Ionawr
Mercher 3 Ionawr
Iau 4 Ionawr
Gwener 5 Ionawr

cesglir
cesglir
cesglir
cesglir
cesglir

Mercher 3 Ionawr
Iau 4 Ionawr
Gwener 5 Ionawr
Sadwrn 6 Ionawr
Sul 7 Ionawr

Cofiwch roi'r sbwriel allan dim cynt na'r noson cyn y casgliad a dim hwyrach na 7.15 a.m. ar fore'r casgliad.

Dylai perchnogion pob adeilad masnachol sydd â chytundeb gyda'r Cyngor gadw'i sbwriel ar ei dir ei hun tan y casgliad nesaf.

Dylai'r rheiny sydd â threfniadau i gasglu gwastraff clinigol nodi'r trefniadau uchod.

Bydd Safle gwaredu gwastraff y Cyngor yn Lamby Way a'r Canolfannau Amwynder Dinesig yn Ffordd Waun-gron a Wedal Road a Colchester Avenue ar gau ddydd Nadolig, Gwyl San Steffan a Dydd Calan.

OS OES GENNYCH YMHOLIADAU AM FATERION GLANHAU FFOINIWCH 822110

PRIFYSGOL CYMRU CAERDYDD/AMGUEDDFA WERIN CYMRU

LLÊN A BYWYD GWERIN YNG NGAERDYDD

Cynigir gradd MA mewn Astudiaethau Gwerin gan Adran y Gymraeg, Prifysgol Cymru Caerdydd mewn cydweithrediad ag Amgueddfa Werin Cymru, Sain Ffagan. Cynigir sawl cwrs ar wahanol agweddau o fywyd traddodiadol yng Nghymru gan gyfuno dulliau ymarferol a damcaniaethol. Cwrs blwyddyn (llawn amser) yn dechrau fis Medi 1996.

Cynigir modiwlau llên gwerin ar lefel israddedig yn ystod sesiwn 1996-7.

Am fanylion pellach cysylltwch â:

Tecwyn Vaughan Jones

Adran Y Gymraeg

Prifysgol Cymru Caerdydd, Blwch SP 910

Caerdydd CF1 3XW

Ffôn: 01222 874843

**Fersiynau
Dos +
Windows
Ar Gael**

Gwell na Gwall!

Y SILLAFYDD CYMRU

CySill

THE WEIN SPELLEBUCKER

Am y tro cyntaf erioed gall y rhai sy'n gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg fanteisio'n llawn ar y dechnoleg prosesu geiriau ddiweddaraf.

Mae CySill 2.0+ yn cynnig gwirydd sillafu a gramadeg sy'n gyfannol â llawer o'r systemau prosesu geiriau mwyaf poblogaidd. Mae'n ddelfrydol ar gyfer swyddfeydd, ysgolion a'r cartref.

Dim ond £45!

Am wybodaeth bellach a
ffurflen archebu cysylltwch â:
BWDD YR IAITH GYMRAEG
Stambrau'r Farchnad
5-7 Heol Eglwys Fair
CAERDYDD CF1 2AT

HYSBYS

Tŷ ar osod yn Glanyrafon, Caerdydd. Lle i deulu neu 4-5 o fobl. Tŷ sy'n gyfforddus a Fictorianaid. Am fwy o fanylion ffoniwch (01286) 870743.

MATHEMATEG. Tiwtor profiadol iawn. TGAU/Safon A. Ffoniwch Caerdydd 498195.

GENEDIGAETH: Phillips — Tachwedd 9, 1995, yn Ysbyty'r Brifysgol, Caerdydd, ganwyd mab, TOMOS ROWE, i Courtenay a Catrin, 18 Manor Rise, Eglwys Newydd, Caerdydd. Diolch am bob gofal.

I'W GOSOD — Ystafell mewn tŷ yn Nhreganna. £170 y mis. Cysyllter â (01222) 223262.

CERDDORIAETH — Gwersi canu, piano, theori a llefaru, gan enillydd cenedlaethol. Ffoniwch Elen Môn (01222) 220391.